

STORTINGET

Representantforslag 177 S

(2024–2025)

fra stortingsrepresentantene Guri Melby, Sveinung Rotevatn, Ola Elvestuen, Alfred Jens Bjørlo, Ingvild Wettrhus Thorsvik og André N. Skjelstad

Dokument 8:177 S (2024–2025)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Guri Melby, Sveinung Rotevatn, Ola Elvestuen, Alfred Jens Bjørlo, Ingvild Wettrhus Thorsvik og André N. Skjelstad om en klimaplan som virker, kutter utslipp og gjør det mulig å omstille Norge

Til Stortinget

Bakgrunn

Stortinget har vedtatt og lovfestet to klimamål i klimaloven. Innen 2030 skal Norges klimagassutslipp reduseres med minst 55 prosent sammenlignet med utslippsnivået i 1990. Dette målet er innmeldt under Parisavtalen, og det skal oppnås gjennom klimaavtalen med EU. Dette er et nødvendig steg på veien mot målet om et nullutslippssamfunn innen 2050, hvor utslippene skal reduseres med 90–95 prosent. Å nå disse målene er avgjørende – både for å begrense skadelige og irreversible klimaendringer og for å sikre en forutsigbar omstilling av norsk økonomi som ivaretar velferd og verdiskaping i framtida.

Ved inngangen til 2024 var norske utslipp bare 9,1 prosent lavere enn i 1990. Klimautvalget 2050 (NOU 2023: 25) har påpekt at norsk klimapolitikk i stor grad har basert seg på kvotekjøp i utlandet og andre fleksible mekanismer, i stedet for å gjennomføre nødvendige utslippskutt i transport, industri og andre utslippsintensive sektorer. Politikken har med andre ord ikke løst problemet – den har bare utsatt det. Det gjør at man har fått en klimapolitikk som ikke virker, og at Norge er dårlig forberedt på den omfattende omstillingen som kreves i

årene framover, som er langt mer omfattende enn i andre nordiske og europeiske land på grunn av den sterke oljeavhengigheten i norsk økonomi.

Regjeringens egen Klimastatus og -plan (2024–2025) viser at dagens politikk vil etterlate et utslippgap på 5,4 millioner tonn CO₂-ekvivalenter i ikke-kvotepliktig sektor i 2030. Forslagsstillerne anerkjenner behovet for en viss fleksibilitet i klimapolitikken, men mener det er oppsiktsvekkende at regjeringen planlegger å nå 2030-målet gjennom omfattende bruk av fleksible mekanismer framfor faktiske utslippskutt i Norge. I realiteten har regjeringen ingen plan for å kutte mer enn ti prosent av Norges samlede utslipp. I stedet planlegges det å fylle dette gapet med kvotekjøp og fleksibilitet. Dette står i sterk kontrast til klimaplanen for perioden 2021–2030 (Meld. St. 13 (2020–2021)), som ble lagt fram av en klima- og miljøminister fra Venstre, og hvor det ble lagt opp til å overoppfylle målet med fem prosent.

Både Klimautvalget 2050 og Miljødirektoratet (Klimatiltak i Norge, 2025) har advart om at kvotekjøp kan bli både dyrt og usikkert. Det er ikke gitt at andre land innenfor EU-systemet vil overoppfylle sine klimamål og ha utslippsreduksjoner å selge. I et 2050-perspektiv er kvotekjøp en kostbar utsettelse av nødvendige utslippskutt og omstilling i Norge.

For å sikre en klimapolitikk som virker, tar landet framover og bidrar til at Norge omstiller seg i tråd med klimalovens intensjon, mener forslagsstillerne at utslippsgapet må tettes gjennom utslippskutt i Norge.

Løsningene finnes – men krever politisk vilje

Klimautvalget 2050 har påpekt det store misforholdet mellom de uttalte ambisjonene i klimapolitikken og

vedtatte tiltak og virkemidler. Samtidig har Riksrevisjonen (Dokument 3:15 (2023–2024)) kritisert myndighetenes manglende styring og koordinering i klimapolitikken og påpekt at dagens virkemidler ikke er tilstrekkelige for å nå Stortingets vedtatte klimamål. Dette til tross for at mange av løsningene som trengs for å omstille Norge, allerede finnes. Miljødirektoratets årlige analyser, senest i «Klimatiltak i Norge: Kunnskapsgrunnlag 2025», viser at det er et betydelig potensial for utslippskutt i alle sektorer – dersom det politiske handlingsrommet brukes.

Industrien og næringslivet både kan og vil bidra med store utslippskutt, men de trenger forutsigbare og stabile rammevilkår. Flere av løsningene man trenger, er allerede tilgjengelige, men aktørene må få bedre vilkår for å skalere dem opp og ta dem i bruk. Det som mangler, er politisk vilje.

Nytt mål må ikke skygge for manglende politikk

Forslagsstillerne er kjent med at regjeringen arbeider med en klimamelding for perioden etter 2030 og et forslag til et nytt klimamål for 2035. Det er positivt at regjeringen vil foreslå et oppdatert mål i tråd med Parisavtalen, men nye mål er lite verdt hvis de ikke følges opp med konkrete tiltak.

Den sittende regjeringen har gang på gang vist at den er mer opptatt av å sette mål enn å nå dem. Det avlyste «omstillingsmålet» er et annet tydelig eksempel på hvordan regjeringen har fremmet ambisiøse mål uten å følge opp med nødvendige tiltak.

Samtidig mener forslagsstillerne at et nytt klimamål for 2035 ikke må ta oppmerksomheten bort fra regjeringens manglende tiltak for å nå 2030-målet på en måte som sikrer omstilling i tråd med klimaloven. Å utsette klimakutt ved å betale andre for å kutte utslipp vil verken gi nødvendig omstilling eller sikre norsk næringsliv en konkurransedyktig framtid.

Forslagsstillerne mener derfor det er på tide at Stortinget tar ansvar og vedtar en forsterket klimaplan som sikrer omstilling og utslippskutt i Norge.

Det er særlig behov for å:

- Reformere skatte- og avgiftssystemet slik at det alltid lønner seg med klimavennlige løsninger, og at det legges til rette for økte investeringer i framtidens næringsliv.
- Få på plass målrettede virkemidler som kutter utslipp i alle sektorer, herunder transport, sjøfart og fiske, jordbruk, avfall, industri og petroleum.
- Legge bedre til rette for at bedrifter, kommuner og folk flest kan bidra til utslippskutt.
- Redusere klimagassutslipp fra skog- og myrutbygging.

Et skatte- og avgiftssystem som fremmer grønn omstilling

Økonomiske insentiver er avgjørende for å styre investeringer i en mer klimavennlig retning. Et effektivt skatte- og avgiftssystem må belønne utslippsfrie løsninger og gjøre det mindre lønnsomt å forurense. Samtidig må det gi forutsigbarhet for både bedrifter og husholdninger. Forslagsstillerne mener skatte- og avgiftssystemet må gjennomgås og innrettes slik at omstilling lønner seg.

CO₂-avgiften er et av de viktigste virkemidlene for utslippskutt, men dagens nivå er ikke tilstrekkelig. Riksrevisjonen (Dokument 3:15 (2023–2024)) har påpekt at regjeringens planlagte opptrapping til 2 000 kroner per tonn CO₂ innen 2030 er langt under det som kreves for å nå klimamålene. Samtidig har regjeringen svekket CO₂-avgiftens effekt ved å redusere andre fossile avgifter. Kutt i veibruksavgiften, fjerning av grunnavgiften på mineralolje og manglende justeringer i firmabilbeskatning og trafikkforsikringsavgift har i flere tilfeller gjort fossilbaserte løsninger mer lønnsomme enn nullutslippsalternativer – særlig i transport- og anleggssektoren.

Dagens avgiftssystem gjør det også dyrt og vanskelig for folk flest å velge bærekraftig. I dag er det billigere å kjøpe nytt enn å reparere, og delingsløsninger straffes unødvendig av avgiftssystemet. Å fjerne merverdiavgift på frukt og grønt, reparasjoner og korttidsutleie av elbiler kan fremme mer bærekraftig forbruk og styrke sirkulær økonomi.

Forslagsstillerne mener at disse svakhetene må rettes opp, og foreslår derfor en rekke forbedringer i skatte- og avgiftssystemet, jf. forslag 1–8.

Utslippskutt i alle sektorer

For å nå klimamålene i tråd med intensjonen i klimaloven må man ha en konkret plan for utslippskutt i alle sektorer. Dagens klimapolitikk er fragmentert, og på flere områder går utviklingen for sakte. Viktige tiltak utredes i det uendelige, mens eksisterende støtteordninger og reguleringer ikke er tilpasset tempoet som trengs. Samtidig finnes det store muligheter for å kutte utslipp dersom økonomiske insentiver, reguleringer og støtteordninger brukes mer målrettet.

Transport, sjøfart og fiske

Transportsektoren er i endring, men virkemiddelbruken er ikke kraftig nok til å sikre raske nok utslippskutt. Den norske elbilsatsingen har så langt vært en suksess, men tungtransporten og varetransporten henger etter. Insentivene for utslippsfri næringstransport må styrkes, og utbyggingen av lade- og fyllestasjoner for null- og lavutslippsløsninger går for sakte. Det er behov for bedre og mer forutsigbare rammevilkår for elektris-

ke lastebiler og varebiler, samt biogass- og hydrogenløsninger, og bedre lademuligheter for alle, også i distrikterne.

Sjøfart og fiske er sektorer med et stort potensial for utslippskutt, men her har regjeringen nølt med å stille krav og gi nødvendige insentiver. Planlagte klimakrav til hurtigbåter, offshorefartøy og havbruksfartøy har blitt utsatt. Det er behov for tydelige krav til nullutslipp og mer målrettede støtteordninger.

Regjeringen planlegger å basere en stor del av sine utslippskutt på økt bruk av biodrivstoff gjennom omsetningskrav. Miljødirektoratet (2025) har imidlertid frarådet dette, ettersom bruken gir liten omstillingseffekt og har store bærekraftsutfordringer. Forslagsstillerne mener bioressurser bør beholdes i sektorer der det ikke finnes gode nullutslippsalternativer, som luftfart, og viser til at denne planen vil redusere behovet for biodrivstoff i langt større grad enn regjeringens politikk.

Industri, petroleum og avfall

Industrien trenger sterkere insentiver til å kutte utslipp. Enova er et viktig virkemiddel, men støtten til industriens klimaarbeid må styrkes. Norges utslipp fra industri og fra petroleumssektoren vil på sikt reduseres gjennom EUs kvotesystem, men fram mot 2040 er det avgjørende at virkemidlene støtter Norges klimamål. CO₂-kompensasjonsordningen må brukes mer aktivt til å drive grønn omstilling, slik at industrien blir mer energieffektiv og konkurransedyktig i et framtidig nullutslippssamfunn. Utslipp fra avfallsforbrenning kan ikke elektrifiseres, og her kan karbonfangst spille en viktig rolle. Man må få på plass virkemidler som i større grad legger til rette for fangst av CO₂ fra avfallsanlegg.

Jordbruk

Jordbruket må også bidra mer til utslippskutt og er per i dag den eneste næringen i Norge der det ikke er innført CO₂-avgift. Jordbruket ligger i dag langt bak målene om klimakutt som ble satt i den frivillige klimaavtalen inngått mellom staten og landbruksorganisasjonene som forutsetning for at landbruket på det tidspunktet ikke fikk innført CO₂-avgift. Det mangler også en helhetlig norsk strategi for klimavennlig matproduksjon og helhetlige bærekraftige matsystemer. Støtte til nullutslippsmaskiner må styrkes, og det må innføres bedre insentiver til å redusere utslipp av lystgass.

Forslagsstillerne fremmer derfor forslag til en rekke tiltak for å kutte utslippene fra transport, sjøfart og fiske, jordbruk, avfall, industri og petroleum samt forsterke støtteordninger for næringslivet, kommuner og enkeltpersoner som vil bidra til utslippskutt, jf. forslag 9–41.

Basert på referansebanen i Klimastatus og -plan (2024–2025), Miljødirektoratets tiltaksanalyse (2025) og svar på budsjettspørsmål for 2025 anslås det at disse tiltakene vil kutte 22,2 millioner tonn CO₂-ekvivalenter

i ikke-kvotepliktig sektor. Dette betyr at klimamålet ikke bare nås – det overoppfylles med god margin – uten bruk av fleksibilitet. Siden bare en del av tiltakene er utslippsberegnet, er det sannsynlig at den samlede politikken vil gi enda større utslippskutt enn anslått.

Styrket karbonopptak og mindre avskoging

Naturen er en viktig del av klimaløsningen, både som karbonlager og som beskyttelse mot konsekvensene av klimaendringer. Arealinngrep, avskoging og nedbygging av myr svekker naturens evne til å binde karbon og forsterker klimakrisen. Forslagsstillerne fremmer derfor forslag til flere tiltak for å stanse avskogingen og nedbyggingen av myr og for å nå målet om netto null avskoging i Norge fra 2030, jf. forslag 42–43.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

1. Stortinget ber regjeringen fremme forslag til en oppdatert opptrappingsplan for CO₂-avgiften til minst 3 000 kroner (2020-kroner) per tonn innen 2030, hvor provenyet fra avgiftsøkningen kan brukes til å redusere andre skatter og avgifter.
2. Stortinget ber regjeringen gjennomgå og fremme forslag til justeringer i skatte- og avgiftssystemet for å fremme klimavennlige valg. Gjennomgangen kan blant annet omfatte firmabilbeskatning, trafikkforsikringsavgift, engangsavgift og veibruksavgift, med mål om å sikre at avgiftsnivået og insentivene effektivt bygger opp under målene for lav- og nullutslippsløsninger.
3. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å gjeninnføre grunnavgiften på mineralolje.
4. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å fjerne merverdiavgiften på frukt og grønt.
5. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å fjerne merverdiavgiften på kortidsutleie av elbiler.
6. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å fjerne merverdiavgiften på reparasjon av klær, elektronikk og husholdnings- og fritidsvarer.
7. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å øke skattefri grense for utleie av egen fritidsbolig til 50 000 kroner.
8. Stortinget ber regjeringen gjennomgå og fremme forslag til justeringer i skatte- og avgiftssystemet for å fjerne unødvendige hindringer og gjøre det mer lønnsomt med gjenbruk.
9. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å gi lastebiler og varebiler som er utslippsfrie eller går på biogass, tilgang til kollektivfeltene.

10. Stortinget ber regjeringen utrede og fremme forslag om et nasjonalt bompengefritak for lastebiler og varebiler som er utslippsfrie eller går på biogass.
11. Stortinget ber regjeringen styrke Enovas tilskuddsordninger for å sikre 50 prosent utslippskutt i transportsektoren innen 2030.
12. Stortinget ber regjeringen styrke Enovas tilskuddsordninger for å sikre et godt landsdekkende utbygget nett av hurtigladere.
13. Stortinget ber regjeringen i en tilleggsavtale gi Enova ansvar for å etablere et nasjonalt nett av fyllestasjoner for flytende biogass og hydrogen.
14. Stortinget ber regjeringen gjennomgå og revidere metode- og beslutningsverktøyene som brukes i transportplanlegging, herunder i arbeidet med Nasjonal transportplan, slik at de er i tråd med Norges klima- og miljømål.
15. Stortinget ber regjeringen sørge for at prisen på togreiser reduseres med minst ti prosent.
16. Stortinget ber regjeringen legge fram en forpliktende plan for nullutslippsløsninger på ikke-elektrifiserte togstrekninger.
17. Stortinget ber regjeringen utrede og fremme forslag om krav til nullutslipp eller biogass i offentlige anskaffelser av transporttjenester.
18. Stortinget ber regjeringen prioritere implementeringen av ReFuelEU Aviation i norsk lovverk for å sikre forutsigbare rammevilkår for omstilling i luftfarten.
19. Stortinget ber regjeringen styrke støtten til Grønt landtransportprogram.
20. Stortinget ber regjeringen gjennomgå det regulatoriske rammeverket for fiskefartøy og fjerne unødvendige hindringer i reguleringene samt sørge for at disse ikke utgjør barrierer for innovasjon og reduserte klimagassutslipp fra fiskeflåten.
21. Stortinget ber regjeringen fremme en handlingsplan for utslippskutt i fiske.
22. Stortinget ber regjeringen sikre at Enova oppretter et målrettet støtteprogram for fiskerinæringen.
23. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om nullutslippskrav i offentlige anskaffelser av hurtigbåter fra 2026.
24. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om nullutslippskrav til servicefartøy i havbruksnæringen fra 2027.
25. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om nullutslippskrav til offshorefartøy fra 2027.
26. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om krav til overgang til nullutslipp eller biogass i anbud og kontrakter der det i dag benyttes flytende naturgass (LNG).
27. Stortinget ber regjeringen utrede et nasjonalt krav om bruk av landstrøm i skipsfarten for å sikre utslippskutt i sektoren, herunder at det vurderes hvilke skip kravet bør gjelde for, samt om det er behov for støtte til ytterligere utbygging av landstrømanlegg.
28. Stortinget ber regjeringen fremme forslag som sikrer nasjonale midler under den europeiske hydrogenbanken.
29. Stortinget ber regjeringen prioritere implementeringen av FuelEU Maritime i norsk lovverk for å sikre forutsigbare rammevilkår for omstilling i sjøfarten.
30. Stortinget ber regjeringen utrede hvordan utslipp fra fritidsbåter kan reduseres, herunder momsfritak for elbåter, for å gjøre Norge til et ledende land for utvikling av ny elbåtteknologi på privatmarkedet, etter modell av norsk elbilpolitikk.
31. Stortinget ber regjeringen utrede og fremme forslag om en avgift på mineralgjødsel, hvor formålet er å redusere utslipp av lystgass.
32. Stortinget ber regjeringen styrke Bionova under Innovasjon Norge.
33. Stortinget ber regjeringen utrede og fremme forslag om modeller for prising av klimautslipp fra jordbruket som gir sterkere økonomiske insentiver til å kutte klimautslipp på norske gårder.
34. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om krav til at offentlige anskaffelser av mat og måltidstjenester skal være i tråd med kostholdsrådene.
35. Stortinget ber regjeringen utrede og fremme forslag om en ordning med en negativ CO₂-avgift, hvor fangst av CO₂ fra omgivelsesluft (DACCS) og fangst av biogene utslipp (bio-CCS eller BECCS) belønnes med 3 000 kroner per tonn.
36. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om en tilskuddsordning for karbonfangst og -lagring på avfallsanlegg ved de store byene.
37. Stortinget ber regjeringen styrke Enova under Klima- og miljødepartementet og sikre at satsingen på punktutslippsprogrammet i industrien forsterkes.
38. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om at 100 pst. av den samlede kompensasjonen en virksomhet mottar fra CO₂-kompensasjonsordningen, skal brukes på klima- og energieffektiviseringstiltak fra 2026.
39. Stortinget ber regjeringen utrede en støtteordning for CCS i industrien, basert på et auksjonssystem som involverer et differansekontraktregime som kobles mot kvoteprisen, slik at utbetalingene for staten blir mindre jo høyere kvoteprisen er.
40. Stortinget ber regjeringen sørge for at Sokkeldirektoratet bidrar til en forsvarlig forvaltning av norske petroleumsressurser i tråd med Norges klimamål og internasjonale klimaforpliktelser.
41. Stortinget ber regjeringen styrke støtteordningen Klimasats under Miljødirektoratet.

42. Stortinget ber regjeringen fastsette årlige mål for redusert avskoging for å nå netto null avskoging i Norge fra 2030.
43. Stortinget ber regjeringen legge fram en sak om innføring av et forbud mot nedbygging av myr.

8. april 2025

Guri Melby

Sveinung Rotevatn

Ola Elvestuen

Alfred Jens Bjørlo

Ingvild Wettrhus Thorsvik

André N. Skjelstad

